

**UCHWAŁA NR L/278/2023
RADY MIEJSKIEJ W PIŁAWIE GÓRNEJ**

z dnia 27 kwietnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Piława Górna na lata 2023–
2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 roku, poz. 40 ze zmianami) oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 roku, poz. 447 ze zmianami), Rada Miejska w Piławie Górnej uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Piława Górna na lata 2023-2025 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Piławy Górnej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Piławie Górnej

Dariusz Madejski

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr L/278/2023
Rady Miejskiej w Piławie Górnej
z dnia 27 kwietnia 2023 r.

- I. Wstęp**
- II. Podstawy prawne Programu Wspierania Rodziny**
- III. Diagnoza i analiza środowiska lokalnego w kontekście problemów występujących w rodzinach**
- IV. Cele Programu Wspierania Rodziny**
- V. Adresaci Programu Wspierania Rodziny**
- VI. Realizatorzy Programu Wspierania Rodziny**
- VII. Źródła finansowania Programu Wspierania Rodziny**
- VIII. Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny**
- IX. Podsumowanie**

Wstęp

I.

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego jak również naturalnym środowiskiem rozwoju człowieka. W rodzinie realizowane są określone zasady, które pozwalają budować prawidłowe relacje społeczne. Rodzina funkcjonująca prawidłowo daje jej członkom poczucie bezpieczeństwa, wzmacnia ich rozwój osobisty, a jako pierwsze i podstawowe środowisko wychowawcze bezpośrednio oddziałuje na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, poglądy. Rodzina ma kluczowe znaczenie dla życia i prawidłowego rozwoju dziecka. Budowanie dobrych relacji i więzi rodzinnych ma wpływ na ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych zachowań.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zakłada w szczególności wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub jego powrotu do rodziny naturalnej. Skuteczna pomoc dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych, jak i skuteczna ochrona dzieci może być osiągnięta poprzez współpracę przedstawicieli instytucji, które mają kontakt z dzieckiem i jego rodziną. Działania pomocowe na poziomie gminy polegają na udzielaniu rodzinie pomocy w radzeniu sobie z trudnościami tak, aby w efekcie nie doszło do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, a jeżeli dojdzie do tego rodzaju interwencji, do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców dziecka, aby możliwy był powrót dziecka pod opiekę rodziny biologicznej.

Niniejszy Program wskazuje działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze jak również działania profilaktyczne i prorodzinne, których celem jest zapobieganie marginalizacji oraz społecznemu wykluczeniu. Ideą w tworzeniu Programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata. Jeżeli w rodzinach pojawiające się problemy przewyższają możliwość ich rozwiązania we własnym zakresie, przy wykorzystaniu własnych środków oraz zasobów, pojawia się konieczność wsparcia z zewnątrz. Należy wtedy dołożyć wszelkich starań, aby takie rodziny uzyskały profesjonalną pomoc tak, aby w przyszłości same mogły funkcjonować bez konieczności wsparcia różnych instytucji.

Niniejszy program został opracowany w oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zmianami). Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy do zadań własnych gminy należy między innymi opracowanie 3 letnich programów wspierania rodziny, których głównym założeniem jest stworzenie spójnego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienia pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci. Obowiązek ten realizowany jest przy współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb społecznych, instytucji oraz organizacji pozarządowych.

Podstawy prawne Programu Wspierania Rodziny:

II.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
4. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.
5. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
9. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny.
10. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.
11. Ustawa z 4 listopada 2016 roku w wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
12. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Piławie Górnej na lata 2021-2023 przyjęty Uchwałą Nr XXVII/148/2021 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 25 marca 2021 roku.
13. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piława Górna na lata 2022-2028 przyjęta Uchwałą Nr XLI/226/2022 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 24 czerwca 2022 roku.

Diagnoza i analiza działań środowiska lokalnego w kontekście problemów występujących w rodzinach

III.

Diagnoza została sporządzona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Piławie Górnej, do której wykorzystano materiały własne i sprawozdania. Program ukierunkowany jest na problemy rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, określa cele i wyznacza kierunki działań, które pozwolą wzmocnić rolę i funkcję rodziny, jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka. Poniższe tabele przedstawiają liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022 w różnym jej kontekście oraz powody przyznawania pomocy.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w Gminie Piława Górna w latach 2020-2022

Lata	2020	2021	2022
Liczba mieszkańców	6.099	6.007	5.778

Źródło: opracowanie własne.

Analiza danych wskazuje, że w okresie od 01 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2022 roku liczba stałych mieszkańców Gminy Piława Górna zmniejszyła się o 321 osób.

Tabela 2. Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Piława Górna w latach 2020-2022

Lata	2020	2021	2022
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	208	197	172
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców Gminy Piława Górna w %	3,41%	3,28%	2,98%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań OPS Piława Górna.

Z powyższej tabeli wynika, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców Gminy Piława Górna w okresie od 01 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2022 roku zmniejszyła się o 0,43%.

Najczęstsze przyczyny nasilenia trudnych sytuacji życiowych, niezbędnych do udzielenia pomocy finansowej zawiera Tabela nr 3.

Tabela 3. Przyczyny udzielenia wsparcia w latach 2020-2022

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w 2020	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w 2021	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w 2022
1	Ubóstwo	56	30	25
2	Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	4	8
3	Bezrobocie	60	64	53
4	Nieppełnosprawność	35	27	24
5	Długotrwała lub ciężka choroba	40	37	29
6	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	31	21	14

7	<i>Przemoc w rodzinie</i>	2	0	0
8	<i>Alkoholizm</i>	52	49	36
9	<i>Narkomania</i>	4	1	2
10	<i>Zdarzenie losowe</i>	1	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań OPS Piława Górna.

Z powyższych danych wynika, że najczęściej pomoc udzielana była z powodu ubóstwa, bezrobocia i alkoholizmu. Znaczną grupę osób korzystających z pomocy stanowią osoby długotrwale i ciężko chore, posiadające orzeczenie o niepełnosprawności oraz osoby pozostające w stałym leczeniu specjalistycznym. Poważnym problemem jest również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstw domowego. Bardzo często zdarza się, że w jednej rodzinie występuje kilka powodów trudnej sytuacji jednocześnie.

Wsparciu rodziny służy system ulg i przywilejów przysługujący rodzinom, w których wychowuje się troje dzieci do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia. W dniu 01 stycznia 2019 roku weszła w życie istotna zmiana w ustawie z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny - od tego dnia o przyznanie Karty Dużej Rodziny mogą ubiegać się nie tylko członkowie rodzin, w których w chwili składania wniosku co najmniej troje dzieci spełnia warunki ustawy, ale również rodzice i małżonkowie rodziców, którzy mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, bez względu na wiek tych dzieci w chwili składania wniosku. Zadanie realizowane jest przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Piławie Górnej i w całości finansowane z budżetu państwa.

Tabela 4. Ilość przyznanych Kart Dużej Rodziny w latach 2020-2022

Rok	Ilość wydanych Kart tradycyjnych	Ilość wydanych Kart elektronicznych	Ilość Kart łącznie
2020	87	22	109
2021	25	29	54
2022	132	132	264

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Jednym z głównych instrumentów polityki wspierania rodziny są bezpośrednie świadczenia pieniężne skierowane do rodzin. W ostatnich latach w Polsce wprowadzono kilka nowych świadczeń pieniężnych na rzecz rodzin. Świadczenia pieniężne jako instrument wspierania polityki rodzinnej pełnią następujące funkcje:

- dochodową - świadczenie stanowi źródło dochodów rodziny,
- kompensacyjną - polegającą na rekompensacie części ponoszonych wydatków związanych z posiadaniem dzieci,
- redystrybucyjną - która polega na wtórnym podziale dochodów poprzez transfer środków od jednych grup społecznych do innych, w tym przypadku do rodzin z dziećmi,
- egalitaryzującą - która polega na zmniejszaniu różnic w poziomie życia poszczególnych grup społecznych (rodzin);
- stymulującą - polegającą na oddziaływaniu na określone postawy i zachowania w społeczeństwie, kierując spożyciem zgodnie z kierunkiem uznanym przez społeczeństwo za ważny.

Tabela 5. Liczba rodzin z terenu Gminy Piława Górna korzystająca z systemu świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych 500+ w latach 2020-2022

Rodzaj świadczenia/programu	2020 rok	2021 rok	2022 rok
liczna rodzin pobierających świadczenia rodzinne	279	250	293

Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	51	46	43
Liczba rodzin pobierających świadczenia wychowawcze (500 +)	608	626	554

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Brak kryterium dochodowego w Programie „500+” spowodował, że środki publiczne kierowane są nie tylko do rodzin najuboższych, które faktycznie mogą potrzebować wsparcia finansowego, ale trafiają również do rodzin średnio zamożnych oraz rodzin o wysokich dochodach. Świadczenie wychowawcze „500+” pokrywa częściowo wydatki związane z wychowaniem dzieci, jak również zaspokaja potrzeby życiowe dziecka. W roku 2022 realizacja programu, który dotychczas obsługiwał Ośrodek Pomocy Społecznej w Piławie Górnej została przeniesiona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W latach 2020-2022 liczba rodzin korzystająca ze wsparcia w formie świadczeń rodzinnych wzrosła, co oznaczać może, że dochody mieszkańców gminy są nadal na niskim poziomie, ponieważ przyznanie tych jest uwarunkowane spełnieniem kryterium dochodowego. System różnego rodzaju świadczeń rodzinnych pozwala na wzmocnienie sytuacji rodzin z dziećmi w dążeniu do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz wzmacnia postawy nakierowane na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości. Innym świadczeniem pieniężnym, który ma na celu wspieranie rodzin jest świadczenie w ramach programu „Dobry Start” tzw. „300”. Służy on wsparciu rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. W roku 2021 realizacja programu, który dotychczas obsługiwał Ośrodek Pomocy Społecznej w Piławie Górnej została przeniesiona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W roku 2020 liczbę świadczeń przyznanych na ten cel wraz z kwotą wypłaconych świadczeń przedstawiała poniższa tabela:

Tabela 6. Liczba rodzin z terenu Gminy Piława Górna korzystająca ze świadczenia „Dobry Start” w 2020 roku

Rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Liczba świadczeń	624	0	0
Kwota wypłaconych świadczeń	187.050,00 zł	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Osoby i rodziny mające trudności z regulowaniem należności płatniczych z tytułu funkcjonowania gospodarstw domowych w ramach ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych mogą ubiegać się o dodatek mieszkaniowy (przyznawany na okres 6 miesięcy).

Tabela 7. Liczba rodzin z terenu Gminy Piława Górna korzystająca ze świadczenia w formie dodatku mieszkaniowego w latach 2020-2022

Rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Liczba rodzin	58	54	56
Liczba świadczeń	444	440	422
Kwota wypłaconych świadczeń	82.182,47 zł	86.641,65 zł	91.633,55 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

W ramach ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty stypendia - pomoc materialną dla uczniów z rodzin w trudnej sytuacji materialnej otrzymało:

Tabela 8. Liczba rodzin z terenu Gminy Piława Górna korzystająca ze stypendium szkolnego w latach 2020-2022

Rok szkolny	Liczba uczniów	Liczba uczniów
2019-2020	36	20
2020-2021	26	17
2021-2022	18	13
2022-2023	19	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Zgodnie z art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Piławie Górnej działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który liczył w 2022 roku 9 osób. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: Ośrodka Pomocy Społecznej w Piławie Górnej, miejscowego Posterunku Policji, Zespołu Służby Kuratorskiej Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Oświaty, Ochrony Zdrowia oraz Towarzystwa Przyjaciół Dzieci - Środowiskowe Ognisko Wychowawcze w Piławie Górnej. Podczas pracy reagował na zdiagnozowane problemy społeczne, w szczególności na przemoc domową.

Sytuację na terenie Gminy Piława Górna w zakresie wdrożonych i zakończonych „Niebieskich Kart” przedstawia poniższa tabela:

Tabela 9. Ilość wdrożonych i zakończonych „Niebieskich Kart” w latach 2020-2022

Rok	Ilość wdrożonych Niebieskich Kart	Ilość zakończonych Niebieskich Kart
2020	20	7
2021	11	13
2022	23	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań OPS Piława Górna.

Na podstawie prowadzonych Niebieskich Kart w latach 2020-2022 wynika, że w Gminie Piława Górna istnieje problem agresji i przemocy w rodzinach. Na skutek niewłaściwych wzorców wyniesionych ze środowiska rodzinnego, kryzysu autorytetu, uzależnień, zaburzona jest prawidłowa komunikacja zwłaszcza pomiędzy rodzicami, co przekłada się na zwiększenie zapotrzebowania na pomoc i wsparcie specjalistów zajmujących się tematyką przemocy.

Rodzinami wymagającymi wsparcia z powodu przejściowych lub długotrwałych trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, któremu Zarządzeniem Burmistrza Nr 39/12 z dnia 04 kwietnia 2012 roku zlecono zadanie organizacji pracy z rodziną, wynikające z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach ustawy Ośrodek w 2022 roku zatrudnił 1-ego asystenta rodziny, posiadającego odpowiednie wykształcenie, na umowę o pracę w ramach zadaniowego czasu pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, który świadczył pomoc dla 16 rodzin z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Asystent rodziny jest profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny, polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych. Ponadto, Asystent rodziny zajmuje się również:

- 1) opracowywaniem i realizacją planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) udzielaniem pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 3) udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 4) udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 5) wspieraniem aktywności społecznej rodzin,
- 6) motywowaniem członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej,
- 7) podejmowaniem działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,

- 8) prowadzeniem dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną oraz dokonywaniem okresowej oceny sytuacji rodziny,
- 9) sporządzaniem, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 10) współpracą z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Praca Asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim, przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego. Decyzję o przydziale asystenta rodziny do danej rodziny podejmuje dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie wniosku pracownika socjalnego i analizy sytuacji danej rodziny. Wspieranie rodziny, w ramach asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudno osiągalne i wymierne efekty działania, powodującym doprowadzenie rodziny do istotnych zmian postępowania członków rodziny i ich sytuacji życiowej, niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny, samodzielności w realizowaniu spraw rodzinnych, podniesieniu jakości życia członków rodziny.

Asystent rodziny pracuje z rodzinami wieloprogowymi. Wymaga to od niego szerokiej wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji zadań oraz profesjonalizmu zachowań w trudnych okolicznościach. Realizując plan pomocy rodzinie współpracował przede wszystkim z przedstawicielami: Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Dzierżonowie, placówkami oświatowymi, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia w Dzierżonowie, Posterunkiem Policji w Piławie Górnej.

Działania Asystenta rodziny ukierunkowane były przede wszystkim na utrzymaniu dzieci w ich naturalnym środowisku. Od początku swojej działalności Asystent rodziny miał pod opieką 35 rodzin, w których pozostawało 72 dzieci. Obecnie Asystent rodziny zajmuje się 12 rodzinami, w których znajduje się 24 dzieci.

Asystent rodziny współpracuje z rodziną wymagającą wsparcia w zakresie kształtowania i rozwijania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość do realnego współdziałania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązywaniu konkretnych problemów z jakimi boryka się osoba wspierana, wzbudzaniu w niej wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez nią za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie rodzinom i jej członkom możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej. Asystent zobowiązany jest do prowadzenia dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną w tym dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny oraz monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Do efektów pracy asystenta rodziny należałoby zaliczyć między innymi: podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, nabycie umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego oraz rozsądnego dysponowania budżetem domowym przez rodziny objęte wsparciem asystenta, podjęcie terapii leczenia uzależnień przez członków rodziny dotkniętych problemem nadużywania alkoholu i innych substancji uzależniających, poprawę sytuacji materialno-bytowej rodzin, aktywizację zawodową osób pozostających poza rynkiem pracy, poprawę relacji rodzinnych, podjęcie leczenia psychiatrycznego, podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych, podniesienie kompetencji w zakresie komunikacji interpersonalnej rodzin, powrót dzieci do rodziny naturalnej, odzyskanie władzy rodzicielskiej. W przypadku kiedy rodzice biologiczni nie mogą pełnić władzy rodzicielskiej, wówczas opieka nad dziećmi sprawowana jest w formie pieczy zastępczej - rodzinnej lub instytucjonalnej, organizowanej przez powiat. W momencie przekazania dzieci poza rodzinę naturalną asystenci rodzin podejmują działania zmierzające do powrotu dzieci do domu rodzinnego przy współpracy rodzin naturalnych z koordynatorem pieczy zastępczej.

W Gminie Piława Górna wsparciem asystenta rodziny w latach 2020-2022 objętych było:

Tabela 10. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2020-2022

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
2020	16

2021	15
2022	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań OPS Piława Górna.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Tabela 11. Liczba dzieci z terenu Gminy Piława Górna przebywających w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2020-2022

Rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok
liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	13	17	21
Liczba dzieci przebywających w placówce opiekuńczo-wychowawczych	4	4	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Tabela 12. Nakłady Gminy Piława Górna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Kwota przeznaczona przez Gminę Piława Górna na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej	163.665,93 zł	185.014,41 zł	240.506,71 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Dnia 01 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, na podstawie której asystent rodziny otrzymał dodatkowe zadania na rzecz rodziny. Asystent rodziny koordynuje poradnictwo u kobiet posiadających dokument potwierdzający ciążę, ich rodzin lub też u rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Tabela 13. Ilość wypłaconych świadczeń w latach 2020-2022 na podstawie przepisów ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Rok	Ilość świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń
2020	0	0
2021	1	4.000,00 zł
2022	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych posiadanych przez OPS Piława Górna.

Zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Od 2022 roku na terenie Gminy Piława Górna funkcjonuje placówka wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczym pn. Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci mieszcząca się przy ulicy Kościuszki 1 w Piławie

Górnej. Placówka ma na celu zapobieganie niedostosowaniu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz zapewnienie pomocy rodzicom mającym poważne trudności w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Do zadań Środowiskowego Ogniska Wychowawczego TPD należy pomoc wychowankom w rozwiązywaniu trudności życiowych i rodzinnych oraz wyrównywaniu deficytów rozwojowych, a w szczególności:

- 1) pomoc w pokonywaniu trudności w nauce i uzyskiwaniu promocji do wyższej klasy,
- 2) opieka i wychowanie,
- 3) wspieranie rozwoju dziecka, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień,
- 4) rozwój postaw i zachowań asertywnych,
- 5) wdrażanie wychowanków do przestrzegania zasad współżycia społecznego, kształtowanie właściwego stosunku i motywacji do nauki i pracy, podnoszenie poziomu kultury osobistej wychowanków, eliminowanie zaburzeń zachowania, agresji, przemocy, wulgarności,
- 6) współpraca z rodziną wychowanka, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, podtrzymywanie emocjonalnych więzi dziecka z rodziną,
- 7) udział w aktywnościach organizowanych przez inne organizacje na rzecz dziecka i rodziny.

W Środowiskowym Ognisku Wychowawczym TPD zatrudnia się wychowawcę - kierownika, wychowawcę, w zależności od indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży: pedagoga, psychologa oraz innych specjalistów.

W 2022 roku przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówce wsparcia dziennego wyniosła 20 dzieci a wydatki bieżące placówki zostały poniesione w kwocie 63.776,00 zł.

IV. Cele Programu:

I. Cel główny:

Skuteczne wspieranie rodzin w przywracaniu zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

II. Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.
2. Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym - praca z rodziną.
3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin dysfunkcyjnych.
4. Uwrażliwienie i aktywizowanie środowiska lokalnego na potrzeby dzieci i rodzin dysfunkcyjnych.

V. Adresaci Programu:

Adresatami Programu są:

1. Rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Piława Górna przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych wymagające wszechstronnego wsparcia.
2. Przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnym, mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

VI. Realizatorzy Programu:

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny realizują, w ramach swoich kompetencji samorządowe jednostki organizacyjne, właściwe organizacje pozarządowe zajmujące się rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym i mającymi problemy opiekuńczo - wychowawcze:

- 1) *Ośrodek Pomocy Społecznej w niżej wymienionym zakresie:*
  - praca socjalna – wsparcie pozamaterialne pracowników socjalnych,
  - wsparcie i pomoc ze strony asystenta rodziny zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
  - poradnictwo specjalistyczne,

- pomoc finansowa i w naturze,
- współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie,
- monitoring rodzin dysfunkcyjnych;

2) *Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie:*

- działania na rzecz rodzin zagrożonych przemocą oraz rodzin, w których występuje przemoc – procedura Niebieskiej Karty,
- szkolenia i samokształcenie podnoszących kwalifikacje i umiejętności członków Zespołu,
- diagnozowanie negatywnych zjawisk w rodzinach,
- inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat przemocy w rodzinie oraz wskazujących możliwości uzyskania pomocy przez osoby i rodziny zagrożone lub dotknięte przemocą;

3) *Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Osób Uzależnionych i Ich Rodzin:*

- zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- mityngi dla osób uzależnionych,
- konsultacje indywidualne,
- kierowanie na leczenie,
- okazjonalne i świąteczne spotkania rodzin z problemem alkoholowym;

4) *Placówki oświatowe: Szkoła Podstawowa, Przedszkole Publiczne:*

- konsultacje oraz wsparcie pedagogiczne i psychologiczne dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- realizacja programów terapeutycznych,
- zajęcia i warsztaty dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania agresji,
- szkolenia kadry pedagogicznej;

5) *Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci*

- zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych,
- zajęcia rekreacyjno – kulturalne,
- dożywianie.

VII. Źródła finansowania Programu

Środki finansowe na realizację wymienionych działań są uwzględniane w rocznych planach budżetowych poszczególnych jednostek.

Źródłem finansowania będą:

- 1) środki własne gminy,
- 2) dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gminy,
- 3) dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych gminie,
- 4) środki na realizację programów rządowych z zakresu wspierania rodziny.

VIII. Monitoring i ewaluacja

Program będzie koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Piławie Górnej. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby

i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie. Monitoring będzie odbywać się poprzez coroczną ocenę realizacji zadań ujętych w Programie i osiągniętych celów. Zebrane informacje posłużą do planowania działań profilaktycznych formułowanych w formie zadań do wykonania przez poszczególne podmioty realizujące Program. Analizie poddane zostaną w szczególności następujące wskaźniki osiągniętych celów: liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci pozostających w pieczy zastępczej, liczba dzieci korzystających z pomocy społecznej, liczba rodzin niewydolnych wychowawczo objętych wsparciem asystenta rodziny, liczba rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową.

Monitoring i ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco, a sprawozdanie z jego realizacji będzie przedkładane Radzie Miejskiej przez Burmistrza do 31 marca każdego roku.

IX. Podsumowanie

Zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi powoduje konieczność stałego ramowego ujęcia działań wyspecjalizowanych służb w formie Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Obecny Gminny Program Wspierania Rodziny jest kolejnym zapisem zamierzeń i podejmowanych działań na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zakładającym tworzenie optymalnych warunków poziomu życia rodzin zamieszkujących w Piławie Górnej, wyznacza jednocześnie kierunki działań na rzecz rodziny, w której zaburzone są relacje, a funkcje rodzicielskie nienależycie pełnione.

Jest to Program otwarty i podlega systematycznej aktualizacji, stosownie do występujących w wymienionym zakresie potrzeb oraz na miarę posiadanych możliwości wszystkich jego realizatorów.

UZASADNIENIE

Stosownie z art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek opracowywania i realizacji przez gminy w 3 – letnich okresach gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy. W związku z powyższym podjęcie uchwały wprowadzającej Program kontynuujący działania Gminy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych jest zasadne.

Przyjęcie do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Piława Górna na lata 2023 – 2025 nie będzie skutkowało dodatkowymi wydatkami w kolejnych latach na wspomaganie rodzin z terenu gminy, ponieważ ujmowane są one w Planach budżetu na poszczególne działania i formy pomocy, jak m.in.:

- 1) zasiłki i pomoc w naturze (zasiłki celowe, dożywianie – budżet państwa i budżet gminy),
- 2) dodatki mieszkaniowe (budżet gminy),
- 3) pomoc materialna dla uczniów (stypendia – budżet państwa i budżet gminy),
- 4) świadczenia rodzinne (budżet państwa),
- 5) środki finansowe jednostek gminnych na działania skierowane do rodzin.